

Advies Archeologische Monumentenzorg 2018 – nr. 6

Beoordeling van een archeologisch rapport

Bevoegd gezag: Gemeente Bladel
Dhr. P. Stappaerts
Markt 21
5531 BC Bladel

Datum: 12-1-2018

Project: Archeologisch Onderzoek Golfbaan De Achterste Hoef te Bladel.
Booronderzoek en proefsleuvenonderzoek (Sweco archeologische rapporten 2081), auteur J. de Kramer & R. Kloosterman, 27-7-2017, Eindhoven.

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Mevr. R. Berkvens
Wal 28 5611 GG Eindhoven
Postbus 8035, 5601 KA
E-Mail: r.berkvens@odzob.nl
Tel: 040-259 47 80

Inleiding

Het plan betreft een reeds aangelegde golfbaan ten westen van camping De Achterste Hoef gelegen achter en naast Troprijt 11. Vastgesteld is dat er voor de aanleg van de golfbaan in 2013 op sommige plekken dieper is gegraven dan de als ondergrens vastgestelde 30 cm onder maaiveld en dat hieraan voorafgaand geen nader archeologisch onderzoek is uitgevoerd. Door de gemeente Bladel is aan de ondernemer, dhr. H. Garvelink, dan ook opgedragen om dit alsnog uit te voeren om de archeologische waarde van het gebied in voldoende mate te kunnen vaststellen. Het inventariserend archeologisch onderzoek bestond uit een verkennend archeologisch booronderzoek met veldkartering wat werd gevolgd door een beperkt waarderend proefsleuvenonderzoek.¹ Doel van het verkennend booronderzoek, is om de bodemopbouw, de diepte van de bodemhorizonten en de mate van bodemgaafheid in relatie tot de archeologische verwachting van het plangebied vast te stellen. Op basis van de gegevens van dit inventariserend vooronderzoek werd besloten dat het inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefputten noodzakelijk was. Dit onderzoek had tot doel het verkrijgen van extra informatie over de bekende of verwachte archeologische waarden en het nader inventariseren en waarderen van eventuele archeologische vindplaatsen en hun ruimtelijke en (cultuur)landschappelijke context. Pas als de archeologische waarde van het gebied in voldoende mate is vastgesteld, kan besloten worden of de vergunning verleend kan worden zonder voorwaarden (vrijgeven van het terrein), of onder voorwaarden ten behoeve van het archeologisch belang.

Samenvatting van het rapport

Onderzoekskader RO: Omgevingsvergunning tbv bestemmingsplanwijziging
Grootte onderzoeksgebied: 7,7 ha
Onderzoekperiode: oktober-november 2015 en september 2016
Opdrachtgever: De Achterste Hoef, Dhr. Garvelink
Opdrachtnemer: Sweco

¹ De details voor dit uit te voeren onderzoek waren vastgelegd in het door de gemeente goedgekeurde PvE: R. Berkvens, 2013: Archeologisch Programma van Eisen, Inventariserend Veldonderzoek (IVO) - verkennend booronderzoek en proefsleuven, Plangebied Golfbaan Achterste Hoef te Bladel, Gemeente Bladel. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, Eindhoven.

Het zuidoostelijke deel van het plangebied is in gebruik als afslagveld (boundary). De rest van het terrein bestaat uit negen punten om af te slaan (tees), plaatsen waar de bal geput moet worden (greens), een langgerekte zone met kort gras ertussen (green), ruig gras aan de zijanten (rough), bunkers (verdiepte delen met onbegroeid schoon zand), wasteland (verdiepte delen met een ruige begroeiing van onder andere heide) en stroken met beplanting van bomen en struiken.

Booronderzoek:

In het plangebied zijn 333 boringen gezet in 37 rijen (rijnummers 0 tot 36) met een maximum van 31 boringen per rij. Bij het boren is aanvankelijk gebruik gemaakt van gutsboor, maar al snel is overgestapt op een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. Aanvankelijk zijn in het zuidwestelijke- en zuidoostelijke een deel van de boringen in het oorspronkelijke, dichte grid van 7,5 x 10 m gezet. In overleg met de gemeente is echter overeengekomen de boringen in een ruimer grid (van 15 bij 20 m?) te zetten, en om dit grid alleen in die zones te verdichten waar een intacte B- of BC-horizont voorkwam of kon komen. Omdat uit de eerste boringen al snel bleek dat de bodemopbouw complex en variabel is, zijn ook enkele verspreide en 4 raaien met diepe boringen gezet, vooral op de plaats van de veronderstelde locatie van de vindplaats, met een Z-N en O-W oriëntatie.

Uit het booronderzoek bleek dat de bodem plaatselijk nog deels intact is, dus de verwachting blijft gehandhaafd. Het booronderzoek bood echter ook de mogelijkheid om de ruimtelijke spreiding van deze hoge verwachting in te kaderen. De hoge archeologische verwachting geldt zeker voor het centrale deel van het plangebied met relatief hooggelegen en goeddoorlatende afzettingen uit het Midden-Pleniglaciaal. Hier zijn in het verleden ook de vondsten gedaan. De zone ten oosten ervan ligt lager en kent meer wateroverlast door de lemige dekzanden aanwezig in de ondergrond. Dit deel van het plangebied zou daarom eerder een middelhoge archeologische verwachting moeten hebben. Het gebied ten westen van de rug bestaat uit relatief laaggelegen holocene beekafzettingen. De hoge archeologische verwachting moet voor dit deel worden bijgesteld tot een lage.

Proefsleuven:

In overleg met de bevoegde overheid is er voor gekozen om de proefsleuven aan te leggen in de bunkers om grote schade aan de grasmatten van de baan zelf te voorkomen. In vier bunkers zijn van zuid naar noord in totaal tien proefsleuven en twee kijkgaten aangelegd, in elke bunker ten minste twee. De leesbare vlakken zijn direct onder de geroerde bovengrond aangelegd op ca. 10 tot 15 cm – mv, plaatselijk iets dieper. Het plangebied is te verdelen in een oostelijk, Pleistoceen deel en een westelijk, Holocene deel. De wasteland/bunkerzone met de proefsleuven is iets zuidoost-noordwest georiënteerd en ligt grotendeels op het hogere Pleistocene deel, evenwijdig aan het lager gelegen Holocene beekdal ten westen ervan. In de noordelijke helft van het plangebied wordt de overgang naar het Holocene beekdal in de proefsleuven aangesneden. Ter plaatse van de proefsleuven was de bodem nergens nog helemaal intact en bestond deze grotendeels uit een afgetopt A/C-profiel. Alleen in de lager gelegen werkputten 8 en 9 zijn nog deels intacte bodems gevonden waarbij een (deels) intacte B-horizont nog aanwezig was. De A-horizont bestond uit restanten van het geploegde bouwlanddek en uit tijdens de aanleg van de golfbaan opgebrachte grond. Een oud esdek is nergens meer aangetroffen. In werkputten 5 en 6 is direct onder het bouwlanddek Oud Dekzand aangetroffen. Het ontbreken van Jong Dekzand, dat elders binnen het plangebied de afdekkende horizont vormt, zou als een indicatie kunnen worden beschouwd van de mate van aftopping in bepaalde delen van het plangebied.

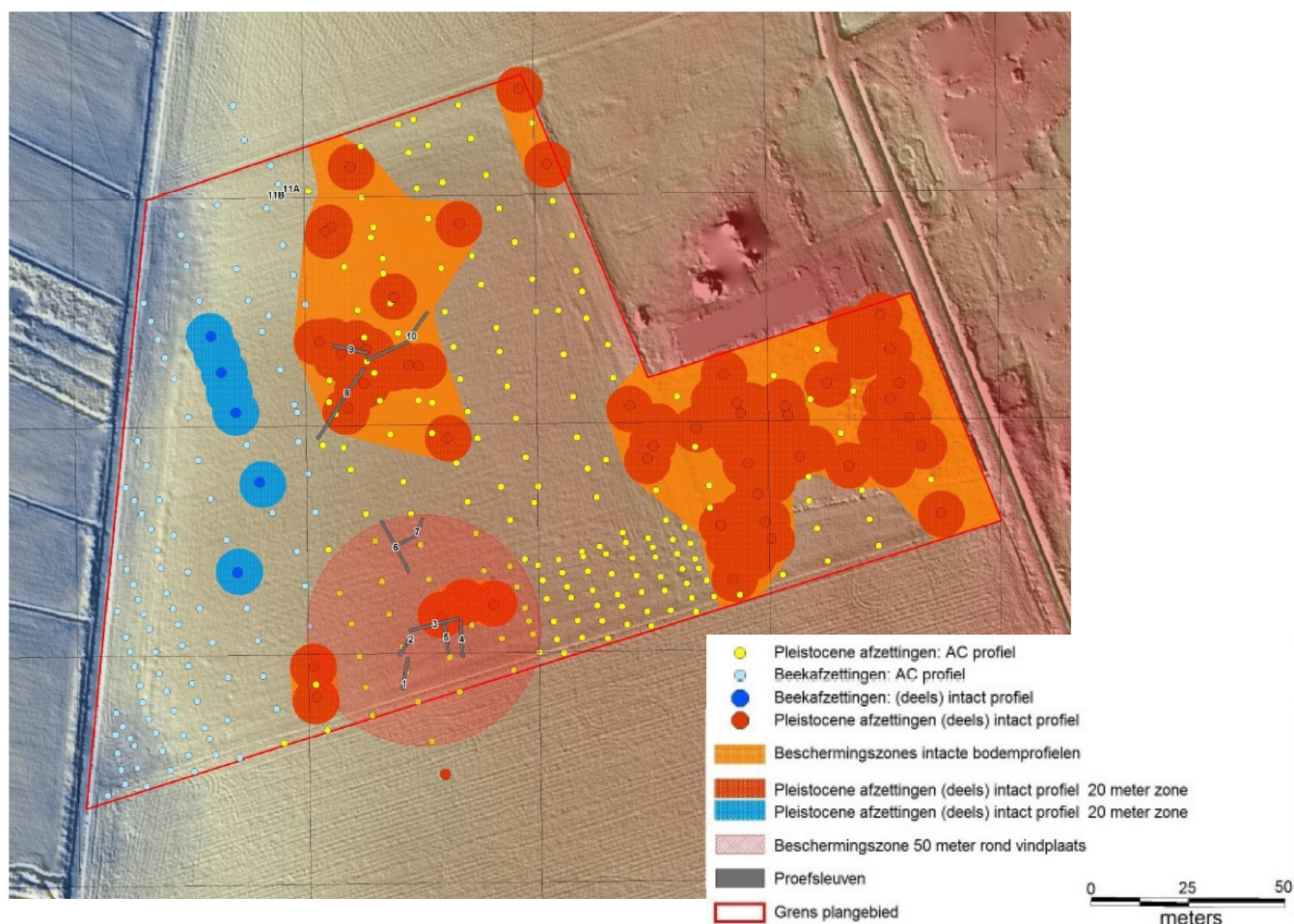
Archeologische resten zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek alleen aangetroffen op het hoge, Pleistocene deel in het zuiden van het plangebied. Deze kwamen direct onder de geroerde bovengrond tevoorschijn in de C-horizont. Het gaat om een aantal verspreid (paal)kuilen waarbij slechts een klein fragment handgevormd aardewerk uit de Late-Bronstijd of Vroege-IJzertijd werd gevonden. De aangetroffen archeologische resten lijken samen te hangen met de eerder in het plangebied aangetroffen vondsten. Dergelijke resten zouden ook aangetroffen kunnen worden verder naar het zuiden en oosten, zeker daar waar tijdens het booronderzoek een (deels) intacte bodem is aangetroffen kunnen dergelijke resten verwacht worden in de nog aanwezige B- en BC-horizont en in de top van de C. Hoewel bewoning er minder waarschijnlijk is, kan in de lagere delen met Holocene beekafzettingen ook nog wel archeologisch vondstmateriaal aangetroffen worden. Hier is de bodem doorgaans minder aangetast door aftoppen en ploegen dan op de hogere, onderzochte delen.

Archeologische waarden bevinden zich ter plaatse van de wastelands direct onder de bouwvoor, 10 tot 20 cm –mv. Buiten de wastelands, waar het oude bouwlanddek beter bewaard is gebleven en waar

het terrein is opgehoogd bij de aanleg van de golfbaan, kunnen deze niveaus verwacht worden op een diepte van 40 cm tot meer dan 50 cm –mv.

Conclusie

Het waarderende proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat ondanks het ontbreken van archeologische indicatoren in het booronderzoek een archeologische vindplaats in het plangebied in situ aanwezig is. Deze is aangetroffen op de hoge Pleistocene afzettingen in het centrale en zuidelijke deel van het plangebied waar een vindplaats landschappelijk gezien het meest waarschijnlijk is. Het bodemprofiel was ter plaatse van de vindplaats echter zwaar beschadigd. De sporen bevinden zich in de C-horizont, in Jong Dekzand II, direct onder de geroerde bovengrond. Het is mogelijk dat de sporen gerelateerd zijn aan (een deel van) de oppervlaktevondsten die in het verleden op het terrein zijn gedaan, maar de aard van de sporen is op grond van wat er is aangesneden niet duidelijk. De vindplaats is in verticale zin slecht bewaard, maar kan zich verder uitstrekken naar het zuiden en het oosten. In de proefsleuven ten noorden hiervan zijn geen archeologische resten meer aangetroffen. Wel is aangetoond dat het bodemprofiel in de lagere delen beter bewaard zijn gebleven. Wel kan de verwachting ruimtelijk ingeperkt worden. De zones waarin de bodem is getopt, en er dus alleen nog een AC-profiel rest, kunnen in grote lijnen worden afgeschreven. Immers de kans dat zich binnen deze zones nog intacte archeologische vindplaatsen bevinden moet als gering worden geschat. Het oorspronkelijke maaiveld evenals de daaronder liggende natuurlijke E-, B en/of BC-horizonten zijn verdwenen c.q. opgenomen in de moderne bouwvoor. Voor zowel het lager gelegen deel met holocene beekafzettingen als voor het hoger gelegen deel met pleistocene afzettingen waar het bodemprofiel tot in de C-horizont getopt is, zou de verwachting naar laag moeten worden bijgesteld. Voor de zone met pleistocene afzettingen en een (deels) intact bodemprofiel (E-, B en/of BC-profiel), blijft de verwachting onverminderd hoog. Deze gegevens zijn als uitgangspunt genomen voor het opstellen van een nieuwe verwachtingskaart:

Beoordeling en selectieadvies

Het rapport is van prima kwaliteit en voldoet aan de normen uit de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Het onderzoek bevestigen deels de hoge archeologische verwachting en toont aan dat er in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn maar dat er ook verstoring van met name de bovengrond heeft plaats gevonden.

De hoge verwachting geldt voor de hogere delen van het plangebied (pleistocene afzettingen en een (deels) intact bodemprofiel (E-, B en/of BC-profiel)) waar in het verleden mesolithisch en neolithisch vuursteen, aardewerk uit de Midden en Late Bronstijd - Vroege tot Late IJzertijd, aardewerk uit de Vroege Middeleeuwen en crematieresten uit de IJzertijd zijn gedaan. Een deel van deze vondsten wijst op een urnenveld en op bewoning in het gebied. De kans is groot dat de sporen die bij het sleuvenonderzoek zijn aangetroffen met deze vindplaatsen samenhangen. De beperkte omvang van het onderzoek maakt het echter niet mogelijk om de aard van de sporen vast te stellen. De aangetroffen sporen lijken zich in ieder geval verder uit te strekken naar het zuiden en het oosten. De sporen bevinden zich in het dekzand direct onder de geroerde bovengrond. Omdat er binnen het plangebied geen ingrepen meer zijn voorzien, buiten het regulier onderhoud aan de grasmat, en zolang het plangebied de huidige bestemming behoudt, lopen eventueel nog aanwezige archeologische waarden weinig risico op verstoring. Ze zijn hooguit kwetsbaar ter plaatse van de dieper liggende wastelands vanwege de geringe diepte onder het huidige maaiveld. Ook de plaats met de concentratie van oude vondstmeldingen is nu als een *wasteland* ingericht waarvoor het bouwlanddek is verwijderd tot aan de top van 'gele zand'. **Om schade aan eventuele nog aanwezige archeologische vindplaatsen te voorkomen, wordt geadviseerd om het verlaagde *wasteland* in de zones met een hoge archeologische verwachting weer op te hogen tot het niveau van het omringende maaiveld.**

Verder kunnen we instemmen met het advies om de verwachting naar laag bij te stellen voor de lager gelegen zone met holocene beekafzettingen en voor het hoger gelegen deel met pleistocene afzettingen waar het bodemprofiel tot in de C-horizont is afgetopt.